

РОЗДІЛ 7. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ

ЛОГІСТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ПІДГОТОВЦІ ТРЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ
З ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ: ПРОБЛЕМИ ОЦІНЮВАННЯ
ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯTHE LOGISTICS COMPETENCE IN THE TRAINING OF TEACHERS-TRAINERS
IN ATHLETICS: ASSESSMENT ISSUES AND WAYS OF IMPROVEMENT

У статті розглянуто актуальні аспекти оцінювання сформованості логістичної компетентності майбутніх тренерів-викладачів з легкої атлетики. Проаналізовано сутність логістичної компетентності у контексті підготовки фахівців сфери фізичної культури і спорту. Зазначено, що ефективне забезпечення навчально-тренувального та змагального процесів вимагає від тренера знань, умінь і навичок, пов'язаних з плануванням, організацією, управлінням ресурсами та взаємодією з різними структурами. Визначено основні проблеми, що виникають під час оцінювання сформованості логістичної компетентності майбутніх тренерів-викладачів з легкої атлетики. Встановлено, що в сучасній освітній практиці бракує чітких критеріїв та інструментів для об'єктивного оцінювання рівня цієї компетентності. Зазначено, що вирішення цих проблем можливе під час використання різних методів педагогічної оцінки: якісних експертно-орієнтованих методів (оцінка мотиваційно-когнітивного, діялісно-практичного та рефлексивного компонентів). Обґрунтовано доцільність використання компетентісного підходу, практико-орієнтованих методик, цифрових засобів та рефлексивних форм контролю з метою підвищення ефективності оцінювального процесу. Визначені основні рівні оцінки сформованості логістичної компетентності майбутніх тренерів-викладачів з легкої атлетики: низький, середній, достатній. Низький рівень сформованості характеризується наявністю базових знань про організаційно-управлінські рішення, умінням вирішувати типові професійні завдання з управління і логістики. Середній рівень проявляється через вміння узагальнювати отримані професійні знання з різних навчальних дисциплін, використовуючи методи аналогії, класифікації, аналізу, синтезу, розробкою різних варіантів організаційно-управлінських рішень. Достатній рівень відзначається умінням здійснювати вибір найбільш ефективних форм, методів, засобів організації освітнього і тренувального процесів. Отримані результати можуть бути використані для оптимізації змісту та методичного забезпечення підготовки тренерів-викладачів з легкої атлетики.

Ключові слова: логістична компетентність, оцінювання, професійна підготовка, тренер-викладач з легкої атлетики.

The article considers the current aspects of assessing the formation of the logistical competence of future athletics trainers. The essence of logistical competence in the context of training specialists in the field of physical culture and sports is analyzed. It is noted that the effective provision of educational and training and competitive processes requires the trainer to have knowledge, skills and abilities related to planning, organization, resource management and interaction with various structures. The main problems that arise when assessing the formation of the logistical competence of future athletics trainers are identified. It is established that modern educational practice lacks clear criteria and tools for objective assessment of the level of this competence. It is noted that solving these problems is possible when using various methods of pedagogical assessment: qualitative expert-oriented methods (assessment of motivational-cognitive, activity-practical and reflective components). The feasibility of using a competency-based approach, practice-oriented methods, digital tools and reflective forms of control in order to increase the efficiency of the assessment process is substantiated. The main levels of assessment of the formation of logistical competence of future athletics trainers and teachers are determined: low, medium, sufficient. A low level of formation is characterized by the presence of basic knowledge about organizational and managerial decisions, the ability to solve typical professional tasks in management and logistics. The average level is manifested through the ability to generalize the obtained professional knowledge from different academic disciplines, using methods of analogy, classification, analysis, synthesis, and the development of various options for organizational and managerial decisions. A sufficient level is marked by the ability to choose the most effective forms, methods, and means of organizing educational and training processes. The results obtained can be used to optimize the content and methodological support of the training of athletics trainers and teachers.

Key words: logistical competence, assessment, professional training, athletics trainer-teacher.

УДК 658.7:378.016:[796.071.43:796.4]
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/79.2.48>

Гоголь Т. В.

здобувачка ступеня PhD VI курсу спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
старша викладачка кафедри теорії і практики фізичної культури і спорту
Рівненський державний гуманітарний університет

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасні умови розвитку фізичної культури і спорту вимагають від майбутніх тренерів-викладачів не лише глибоких спеціальних знань, а й здатності ефективно організовувати спортивну підготовку,

змагання навчально-тренувальні збори та інші заходи. У цьому контексті зростає значення логістичної компетентності як складової професійної підготовки фахівців, що поєднує знання з організації, планування, управління ресурсами та

логістичного супроводу спортивної діяльності. Особливо це актуально в легкій атлетиці, яка охоплює широкий спектр дисциплін, велику кількість учасників і потребує чіткої координації процесів.

Разом з тим, в освітньому процесі спостерігається недостатня увага до методик формування і, особливо оцінювання рівня сформованості логістичної компетентності. Відсутність уніфікованих критеріїв, індикаторів та відповідних інструментів оцінювання ускладнює як об'єктивне вимірювання результатів навчання, так і коригування освітніх програм. Це зумовлює потребу у глибокому аналізі наявних підходів, виявленні проблем пошуку ефективних рішень щодо оцінювання логістичної компетентності майбутніх тренерів-викладачів з легкої атлетики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми професійного становлення майбутніх тренерів-викладачів досліджують М. Герцик, Т. Лахманюк, Є. Павлюк, Л. Сущенко, О. Федик, Т. Чопик, Б. Шиян, С. Ящук та ін. Оцінювання професійних компетентностей майбутніх фахівців з фізичної культури відображено у наукових працях Г. Безкоровайної, Н. Ігнатенко, О. Резніченко та ін. Важливість використання логістики у сфері фізичної культури і спорту обґрунтовано науковцями Ю. Дубревським, І. Поручинською, В. Поручинським та А. Слащук. Теоретичні підходи визначення логістичної компетентності знаходимо у працях І. Поліщук та Ю. Довгань.

Мета статті – дослідити актуальні проблеми оцінювання сформованості логістичної компетентності майбутніх тренерів-викладачів з легкої атлетики та окреслити напрями вдосконалення системи оцінювання у контексті професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Проблема оцінювання професійних компетенцій майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту є однією з найбільш обговорюваних у практиці вищої освіти. Так, Л. Сущенко вважає, що оцінювати потрібно окремі компоненти компетентності, яку здобувають майбутні тренери-викладачі протягом певного етапу навчання, після чого повинна ставитись комплексна оцінка сформованості компетентності [8].

На відміну від нього, Є. Павлюк обґрунтовує необхідність цілісного оцінювання сформованості компетенцій, на його думку «... у результаті навчання у випускника повинно бути сформовано деяку інтегративну «цілісну соціально-професійну якісну характеристику», що дозволить йому успішно виконувати професійні обов'язки і взаємодіяти з іншими людьми» [5].

У свою чергу, Т. Канівець вважає, що процес оцінювання компетенцій необхідно класифікувати за двома ознаками: 1) компетентність оцінюється як інтегративна єдність оцінок змістових характеристик і компонентів компетенцій; 2) компетенція

оцінюється з використанням конкретного набору інструментів вимірювання. Вона поділяє засоби оцінювання на засоби: з високим ступенем можливої формалізації (об'єктивні, такі як: об'єктивні тести з вибором відповіді (дії) із запропонованих варіантів; тести-опитування для діагностики особистих якостей; аналіз результатів діяльності; методики «самооцінки компетентності») і з низьким ступенем – (суб'єктивні, а саме: спостереження, контент-аналіз, інтерв'ю, бесіда, активно-ігрові діагностичні методики і технології (методи конкретних ситуацій, кейс-методи, проєктивні діагностичні методики тощо) [3].

Отже, оцінка компетентності можлива шляхом використання обґрунтованих і доступних для використання об'єктивних і суб'єктивних методик. У контексті нашого дослідження ми визначили, що головною умовою процесу оцінювання сформованості логістичної компетентності є наявність діагностично-заданої мети, тобто: 1) надання точного і повного опису предмету оцінювання; 2) визначення способу для однозначного виявлення параметру, що перевіряється; 3) вимірювання інтенсивності параметру на основі даних контролю; 4) розробка відповідної шкали оцінювання.

Головною метою оцінювання рівня сформованості логістичної компетентності майбутніх тренерів-викладачів є отримання численних еквівалентів рівнів знань, умінь, навичок компонентів компетентності. Другою метою може бути – об'єктивне зіставлення досягнутих та початкових результатів.

У традиційній системі оцінювання викладач виступає у ролі експерта і встановлює співпадіння реального і еталонного рівня сформованості компетентності. Різний рівень професійного досвіду викладачів, їхні індивідуально-особистісні характеристики, ситуативні обставини, неоднозначні критерії оцінки, міжособистісні відносини здобувачів вищої освіти і викладача, специфіка розуміння педагогічного обов'язку – це лише деякі із причин, які впливають на достовірність інформації, що отримується під час оцінювання. Важливо, щоб оцінювання викладачем здійснювалося в інтересах соціально-педагогічного розвитку здобувачів. Тому воно має бути справедливим та об'єктивним.

Однією з невирішених проблем під час оцінювання рівнів сформованості логістичної компетентності є недостатньо розроблені критерії оцінювання. Головним критерієм оцінювання є критерій відповідності того, що потрібно замовнику (роботодавцю), а не того, що дали під час навчання і, що легше оцінити. Система оцінювання, яка існує сьогодні у вищій школі, в основному направлена на оцінювання знань і не дозволяє системно оцінити якість професійної підготовки, у тому числі, у компетентісному форматі.

Під час підготовки до оцінювання рівнів сформованості логістичної компетентності викладач має здійснити наступні послідовні операції: сформулювати діагностично задані цілі і завдання (яку інформацію він хоче отримати і для чого, здійснюючи оцінювання); описати об'єкт оцінювання (що конкретно буде оцінюватися – прояв компетенції або її компонентів); вибрати засоби оцінювання (інструмент отримання необхідної інформації); запланувати і реалізувати процес оцінювання; проаналізувати отримані результати та інтерпретувати їх; встановити відповідність отриманих результатів зі поставленими завданнями; довести до відома здобувачів вищої освіти результати оцінювання; виділити можливості підвищення рівня сформованості компетентності; запланувати і корегувати освітній процес; формувати нові цілі і завдання.

Охарактеризуємо основні проблеми, що виникають під час оцінювання сформованості логістичної компетентності майбутніх тренерів-викладачів:

- логістична компетентність багатофункціональна і міжпредметна, тому під час її оцінювання знадобляться засоби, що дозволять реалізувати цю міжпредметність (кейсові завдання, проєкти, ділові і рольові ігри тощо);

- кінцевий результат (рівень сформованості логістичної компетентності) залежить від здібностей майбутніх тренерів-викладачів, що призводить до необхідності використання психо-діагностичних методик у процесі оцінювання;

- під час інтерпретації отриманих результатів необхідно враховувати, що на успішність формування логістичної компетентності впливає низка факторів: зміст навчальної дисципліни, організаційно-технологічні і педагогічні умови, форми, методи, засоби навчання, взаємодія із здобувачами, якість системи контролю у закладі вищої освіти, залучення майбутніх тренерів-викладачів у освітній процес, вид практик тощо [2, с. 154].

У свою чергу вирішення цих проблем можливе під час використання різних методів педагогічної оцінки: якісних експертно-орієнтованих методів (оцінка мотиваційно-когнітивного, діяльнісно-практичного та рефлексивного компонентів).

Застосування тестових методів дозволяє отримувати дані про виконання завдань тесту (коефіцієнт рішення), диференціювати тестові завдання по категоріям складності, виділяти проблеми і стандартні помилки, виявити недоліки і проблеми у підготовці майбутніх фахівців, прийняти обґрунтовані рішення про необхідні зміни у процесі підготовки. Застосування кваліметричного підходу під час оцінювання логістичної компетентності передбачає послідовне вирішення наступних завдань: розробку критеріїв оцінки рівнів сформованості логістичної компетентності; розробку надійних і достовірних засобів для оцінювання логістичної

компетентності на різних етапах професійного становлення майбутніх тренерів-викладачів; формулювання вимог до процесу оцінювання і доведення їх до здобувачів; створення засобів оцінювання: практико-орієнтованих, завдань-вимірювань, що дозволяють оцінити рівень сформованості знань, умінь, навичок; вибір відповідної шкали, що відображає проблеми завдань-вимірювань; визначення коефіцієнтів значення показників якості методом експертних оцінок; застосування методів кваліметрії і математичної обробки отриманих даних.

Як засвідчили результати нашого теоретичного аналізу, розробка критеріїв і показників сформованості логістичної компетентності є найбільш складним етапом, що дозволяє оцінити фактичний рівень її сформованості і спрогнозувати можливий досягнутий рівень.

Процес формування логістичної компетентності має свою логіку, етапи та рівні. Діалектично процес формування компетентності можна представити як перехід її від одного рівня сформованості (менш досконалого) до іншого (більш досконалого). У зв'язку з цим, потрібно знати рівні сформованості логістичної компетентності майбутніх тренерів-викладачів. У свою чергу, під рівнем сформованості компетенції ми розуміємо кількісний і якісний склад, взаємодію її основних компонентів, достатньо типових для здійснення організаційно-управлінської діяльності [3, с. 260].

У нашому дослідженні ми виділили наступні рівні сформованості логістичної компетентності майбутніх тренерів-викладачів: 1 рівень – низький; 2 рівень – середній; 3 рівень – достатній.

Низький рівень сформованості логістичної компетентності характеризується наявністю базових знань про організаційно-управлінські рішення, умінням вирішувати типові професійні завдання з управління і логістики, наявністю стійкої мотивації на удосконалення логістичної компетентності, прагнення до узагальнення власного досвіду і досвіду колег-одногрупників, застосуванням прикладних технологій. Дії частково усвідомлені, організаційно-управлінські рішення носять напівшаблонний характер, цілеспрямованість дій нестійка, характерний поверхневий аналіз професійних завдань, посереднє знаходження альтернатив організаційно-управлінського рішення, самі рішення приймаються тільки з існуючих проблем, у новій ситуації майбутній тренер-викладач губиться і не здатен використовувати раніше вивчені методи і засоби.

Середній рівень – характеризується вмінням узагальнювати отримані професійні знання з різних навчальних дисциплін, використовуючи методи аналогії, класифікації, аналізу, синтезу, розробкою різних варіантів організаційно-управлінських рішень, а також оцінювати їх ефективність з точки

зору вирішення професійних завдань, усвідомленням виконуючих дій, використанням сукупності форм, методів і засобів у новій ситуації. Майбутній тренер-викладач активно використовує рефлексію для аналізу власної діяльності. Сформована позитивна мотивація подальшого формування логістичної компетентності.

Достатній рівень – характеризується умінням здійснювати вибір найбільш ефективних форм, методів і засобів організації освітнього і тренувального процесів, сформованим світоглядом, професійним мисленням, розвинутою відповідальністю, вмінням здійснювати комунікативний вплив з різними суб'єктами освітнього і тренувального процесів, сформованістю всіх компонентів логістичної компетентності. Майбутній тренер-викладач використовує складні, але ефективні варіанти вирішення професійного завдання, прагне освоїти нові знання схожих компетентностей, виконати професійні функції на високому рівні.

Висновки. Отже, оцінювання сформованості логістичної компетентності майбутніх тренерів-викладачів з легкої атлетики є важливим компонентом освітнього процесу, що безпосередньо впливає на якість їхньої професійної підготовки. Ефективне оцінювання повинно базуватись на чітко визначених критеріях, охоплювати всі структурні компоненти логістичної компетентності та враховувати практичний характер тренерської діяльності. Впровадження компетентісно-орієнтованих методів, цифрових технологій, самої взаємооцінювання дозволяє не лише об'єктивно визначити рівень сформованості логістичної компетентності, а й стимулює її подальший розвиток у процесі професійної підготовки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вербінський Д. С. Інноваційні технології в закладі вищої освіти. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота». 2023. № (53). С. 30–33.
2. Гоголь Т. В. Інноваційні підходи у формуванні логістичних компетенцій майбутніх фахівців сфери фізичної культури і спорту. Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національні виміри змін: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, 20–21 квітня 2021 р., Суми, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2021. С. 153–156.
3. Гоголь Т. В., Кіндрат В. К. Формування логістичної компетентності у майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту. Колективна монографія «Маркетинг і логістика у становленні цифрової економіки України». Розділ: Підготовка фахівців з економіки, логістики, маркетингу в забезпеченні розвитку ринку праці. Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, 2022. С. 259–266.
4. Канівець Т. Основи педагогічного оцінювання : навч. метод. посібник. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2012. 102 с.].Павлюк Є. О. Професійне становлення майбутніх тренерів-викладачів у процесі фахової підготовки : монографія. Хмельницький : ХНУ, 2016. 190 с.
5. Поліщук І. І., Довгань Ю. В. Логістична компетентність як складова ефективної логістики. Електронне фахове видання з економічних наук «Modern Economics». 2021. № 28. С. 118–124.
6. Поручинська І. В., Поручинський В. І., Слащук А. М. Роль логістики у проведенні масових спортивних подій. Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут». № 23, 2022. С. 166–170.
7. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) : Монографія. Запоріжжя : Запоріж. держ. ун-т, 2003. 442 с.